

Advies Overheid.nl

Juridische aspecten

versie: 2.1
datum: 1 juni 2007

John Oldenhuizing
Projectleider Samenwerkende Catalogi

telefoon: 070-8887 850
e-mail: SC@overheid.nl
adres: Postbus 84011
2508 AA Den Haag
Wilhelmina van Pruisenweg 104
2595 AN Den Haag
internet: www.advies.overheid.nl
www.overheid.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Juridische aspecten specifiek voor Samenwerkende Catalogi.....	2
2.1.	Kan informatie van een bepaalde website in een andere website geplaatst worden?.....	2
2.2.	Wie is verantwoordelijk in het geval informatie niet correct of niet up to date is?.....	2
2.3.	Wie is er verantwoordelijk voor eventuele onvolledigheid van gekoppelde catalogi?	3
3.	Algemene Juridische aspecten.....	3
3.1.	Kan informatie van een bepaalde website in een andere website geplaatst worden?.....	3
3.2.	Wie is verantwoordelijk in het geval informatie niet correct of niet up to date is?.....	4
3.3.	Hoe kan iemand (een derde) schade lijden door informatie verstrekt door de overheid? ..	5
3.4.	Kan de aansprakelijkheid worden beperkt of uitgesloten d.m.v. het gebruiken van een disclaimer?	6

1. Inleiding

De standaard Samenwerkende Catalogi biedt optioneel de mogelijkheid om een samenvatting van het product uit een andere catalogus te tonen in de catalogus waar de gebruiker is begonnen met zoeken. Deze mogelijkheid roept juridische vragen op. Dit document behandelt deze en andere juridische aspecten.

2. Juridische aspecten specifiek voor Samenwerkende Catalogi

2.1. Kan informatie van een bepaalde website in een andere website geplaatst worden?

Dit kan, onder voorwaarde van expliciete instemming van de auteur van de informatie (of degene die van hem/haar het recht heeft gekregen om licenties over de informatie te verstrekken). Degene die de informatie doorplaatst op zijn site dient deze instemming te kunnen aantonen.

2.2. Wie is verantwoordelijk in het geval informatie niet correct of niet up to date is?

Wanneer er op een site geen duidelijke bronvermelding bij de betreffende informatie wordt gepubliceerd, is de publicerende partij zelf verantwoordelijk. Wanneer er wel een duidelijke bronvermelding bij de informatie wordt gepubliceerd blijft die partij (de bron) verantwoordelijk. Mits degene die de informatie heeft doorgeplaatst kan aantonen dat hij zich bij het syndiceren van de gepubliceerde informatie gehouden heeft aan de standaard voor Samenwerkende Catalogi.

Wanneer een publicerende partij dus kan aantonen dat hij zich aan de standaard voor Samenwerkende Catalogi houdt, is hij gevrijwaard jegens de auteur wiens informatie hij syndiceert.

Dit houdt o.a. in dat:

- De metadatavelden die conform de standaard verplicht meegegeven dienen te worden bij uitwisseling van informatie tussen catalogi ook inderdaad aanwezig moeten zijn.
- Eén van deze verplichte velden is het veld DC.creator waarin de auteur van de informatie vermeld dient te worden;
- De publicerende partij bij de gesyndiceerde informatie OVERHEIDsc.content altijd de bron vermeldt, zoals door de oorspronkelijke bron meegegeven via het verplichte veld DC.creator;
- Gesyndiceerde informatie nooit langer dan een dag gecached wordt door de publicerende partij.

2.3. Wie is er verantwoordelijk voor eventuele onvolledigheid van gekoppelde catalogi?

De publicerende partij, die zijn eigen catalogus koppelt met andere catalogi met behulp van de standaarden voor Samenwerkende Catalogi, is zelf verantwoordelijk voor de volledigheid van het aldus ontsloten producten- en dienstenaanbod en voor de door de gebruiker verwachte volledigheid ervan.

Catalogusbeheerders die hun catalogus koppelen met andere catalogi middels de voorgestelde standaarden voor Samenwerkende Catalogi wordt aanbevolen om in het colofon van de catalogus te vermelden dat de koppeling met andere catalogi als een extra service wordt aangeboden en dat volledigheid niet kan worden gegarandeerd. Gebruikers wordt geadviseerd om voor volledigheid contact op te nemen met de overheidsinstantie waarvan men diensten wenst af te nemen.

Zie voor meer informatie het hoofdstuk Algemene juridische aspecten hieronder.

3. Algemene Juridische aspecten

3.1. Kan informatie van een bepaalde website in een andere website geplaatst worden?

Samenvatting

Citeren uit bepaalde auteursrechtelijk beschermde werken van een ander is toegestaan wanneer de bron en de maker worden vermeld, het citaat getrouw is en er niet meer wordt geciteerd dan noodzakelijk is.

Wanneer men echter meer informatie van een andere website op de eigen site wil plaatsen dan hetgeen valt onder het citaatrecht, dient men daarvoor toestemming van de auteursrechthebbende te hebben. Auteursrechthebbenden hebben namelijk zogenaamde exploitatierechten, die hen het recht geven te bepalen wanneer en hoe een werk openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd mag worden.

Uitwerking

Het is toegestaan om te citeren uit bepaalde auteursrechtelijk beschermde werken van anderen. De bron en de maker moeten dan wel altijd worden vermeld, het citaat moet getrouw zijn en er mag niet meer worden geciteerd dan noodzakelijk.

Wanneer men meer informatie van een andere website op de eigen site wil plaatsen dan hetgeen valt onder het citaatrecht (zoals het overnemen van hele delen van de online catalogus), dient men daarvoor toestemming van de auteursrechthebbende te hebben.

Daarbij is het natuurlijk allereerst van belang om vast te stellen wie de auteursrechthebbende is van informatie op de website die men wil 'ophalen'.

Bepaalde informatie van overheidsorganen is uitgesloten van auteursrechten: wetten, besluiten, verordeningen, rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen. Op de informatie over andere producten en diensten die staan omschreven in de online catalogus rust wel weer auteursrecht (de catalogus kan worden gezien als een elektronische databank).

In principe is het mogelijk dat het auteursrecht bij een andere partij ligt dan het overheidsorgaan zelf. Opdrachtnemers zoals consultants houden zelf het auteursrecht op de door hen gemaakte werken, tenzij anders is overeengekomen. Wanneer de opdracht voor het maken van de online catalogus dus zou zijn uitbesteed aan een derde partij, zonder dat er contractueel afspraken over het auteursrecht zijn gemaakt, kan het zijn dat het overheidsorgaan niet zelf over het auteursrecht op de catalogus beschikt. Dit is echter onwaarschijnlijk: overheidsorganen zullen dit niet vergeten op te nemen in hun contracten. We nemen dan ook aan dat de overheidsorganen allen zelf het auteursrecht op hun eigen online catalogus hebben. Als auteursrechthebbenden hebben ze zogenaamde exploitatierechten, die hen het recht geven te bepalen wanneer en hoe een werk openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd mag worden.

Wanneer de overheidsorganen elkaar dus toestemming verlenen om (delen van) de catalogus op te halen van elkaars website, is er auteursrechtelijk gezien geen probleem. Voor eventuele andere juridische vraagstukken anders dan auteursrecht, zie vraag 2.

Wetten & achtergrond

- Wetgeving : Auteurswet 1912:
  - Art 8 indien openbaarmaking door openbare instelling zonder vermelding auteur dan geldt instelling als maker van werk
  - Art 10 lid 3 : Elektronische databanken
  - Art 11: Geen auteursrecht op wetten, besluiten, verordeningen, rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen
  - Art 12, 12a, 12b, 13, 13a en 14: Exploitatierechten auteursrechthebbende
  - Art 15a : Citaatrecht
- Achtergrondinformatie:
  - Dossier auteursrecht eJure http://www.ejure.nl/dossier_id=45/f_dossier/dossier.html
  - Rapport Auteursrecht en Informatiemaatschappij [http://www.ecp.nl/publications/Rapport Auteursrecht en Informatiemaatschappij.pdf](http://www.ecp.nl/publications/Rapport_Auteursrecht_en_Informatiemaatschappij.pdf)
  - Jurisprudentiebundel ICT-recht
  - Geerts/Rijnders, Kluwer 2004 isbn 90 13 010121, hst 3 Handelsrecht

3.2. Wie is verantwoordelijk in het geval informatie niet correct of niet up to date is?

Samenvatting

De publicerende partij is in principe verantwoordelijk voor de inhoud van de informatie en de wijze waarop zij die naar buiten brengt. Private partijen sluiten aansprakelijkheden voor de informatie die zij van derden overnemen of de websites waar ze naar verwijzen vaak uit door het opnemen van een disclaimer. Op basis van jurisprudentie blijkt echter dat uitsluiting van aansprakelijkheden nauwelijks wordt gehonoreerd wanneer het een publicerend overheidsorgaan betreft. Overheden blijven in principe verantwoordelijk voor alle informatie die zij publiceren en de manier waarop zij dat doen.

Uitwerking

Private partijen sluiten aansprakelijkheden voor de informatie die zij van derden overnemen of de websites waar ze naar verwijzen vaak uit door het opnemen van een disclaimer in de trant van: "Hoewel deze website met zorg wordt geredigeerd en zo actueel mogelijk wordt gehouden, kunnen wij niet garanderen dat deze informatie altijd volledig, juist of compleet is.

Wij zijn dan ook niet aansprakelijk voor welke schade dan ook, direct of indirect, die op enige wijze ontstaat door en / of voortvloeit uit het gebruik van de (informatie op de) website.” (Zie onderstaande paragraaf over disclaimers)

Uit jurisprudentie blijkt echter dat uitsluiting van aansprakelijkheid door een overheidsorgaan door de rechter niet vaak wordt gehonoreerd. De publicerende overheidspartij is in principe verantwoordelijk voor de inhoud van de informatie en de wijze waarop zij die informatie naar buiten brengt. Dit zal bijvoorbeeld vrijwel zeker het geval zijn wanneer de catalogus van een ander overheidsorgaan opgehaald wordt en vervolgens wordt getoond in de 'look and feel' van de website waar de gebruiker zich op dat moment bevindt. Ook wanneer de informatie van de andere site onjuist of onvolledig wordt overgenomen, of wanneer er -bijvoorbeeld door caching- een verouderde catalogus wordt getoond, ligt de aansprakelijkheid al snel bij de publicerende partij.

De partijen in het project Samenwerkende Catalogi doen er dan ook verstandig aan bij het ophalen van delen van een andere website te werken met een hele duidelijke bronvermelding en er voor te zorgen dat de informatie inhoudelijk exact gelijk is aan hetgeen de bron heeft gepubliceerd. Hoewel ook dan niet met zekerheid kan worden gezegd dat aansprakelijkheid voor de getoonde informatie volledig kan worden uitgesloten. De partijen zijn nu eenmaal alle overheidsorganen en zullen wellicht juist door hun onderlinge samenwerking door de gebruikers niet als 'losstaande' websites worden gezien.

Opmerking hierbij: mogelijk speelt het feit dat het allemaal onderling verbonden (door middel van inhoudelijke samenwerking) websites van de overheid zijn ook een rol bij het beoordelen van aansprakelijkheid. Als overheden onderling niet alleen links, maar hele stukken inhoud overnemen van elkaar, kunnen burgers toch het idee krijgen dat het allemaal "één overheid" is en niet dat het onafhankelijk opererende websites zijn die niet verantwoordelijk zijn voor elkaars inhoud.

Binnen de standaarden die in het project Samenwerkende Catalogi worden gedefinieerd, worden ook metadatavelden gedefinieerd die verplicht meegegeven dienen te worden bij uitwisseling van informatie tussen catalogi. Één van deze verplichte velden is het veld DC.creator waarin de auteur van de informatie vermeld dient te worden. Wij stellen dan ook voor om de inhoud van dit veld altijd als bronvermelding te gebruiken. Daarmee ligt de verantwoordelijkheid voor een inhoudelijk correcte bronvermelding in ieder geval bij de auteur zelf.

Verder verdient het wellicht aanbeveling om met de partijen die samenwerken aan de gezamenlijke catalogus onderling afspraken te maken over hoe om te gaan met aansprakelijkheden voor wat betreft de inhoud van de catalogi.

3.3. Hoe kan iemand (een derde) schade lijden door informatie verstrekt door de overheid?

De overheid kan in beginsel aansprakelijk worden gesteld op grond van:

I onrechtmatige daad, ook wel wettelijke aansprakelijkheid genoemd;

II wanprestatie, er is sprake van wanprestatie wanneer contractuele verplichtingen niet worden nagekomen¹.

---

¹ De omvang van de aansprakelijkheid wordt in contracten vaak beperkt, bijvoorbeeld tot de directe schade. Het contract is leidend en een disclaimer onder de e-mail heeft geen rechtsgevolg/invloed. Ik beperk mij hier tot 1 (onrechtmatige daad).

De vereisten voor aansprakelijkheid op grond van een onrechtmatige daad zijn:

1. Onrechtmatig handelen (handelen in strijd met de wet, handelen dat inbreuk maakt op een subjectief recht of handelen in strijd met de zorgvuldigheidsnorm);
2. Toerekenbaarheid (schuld of toerekening krachtens verkeersopvattingen);
3. Causaal verband tussen handelen en schade;
4. Relativiteit (de geschonden norm moet strekken ter bescherming van het geschade belang);
5. Schade.
(Zie art. 6:162 jo. 163 BW en jurisprudentie Bestuursrecht betreffende maatschappelijk zorgvuldigheidscriterium en de privaot-publiekrechtelijke rechtsnorm alsmede de jurisprudentie betreffende de algemene beginselen van behoorlijke bestuur)

In verband met de aansprakelijkheid voor het door de overheid verstrekken van informatie zal het vooral gaan om drie soorten belangenschendingen:

1. Schade doordat de burger bij zijn handelen afgaat op onjuiste of onvolledige informatie²;
2. Schade doordat de informatieverstrekking inbreuk maakt op een auteursrecht, recht op privacy of ander recht;
3. Schade doordat de reputatie van een burger wordt geschonden.

Informatie kan bij "een burger"³ of een ander overheidslichaam tot schade leiden doordat deze op die informatie voortbouwt. Het betreft hier gevallen van afgaan en voortbouwen op onjuiste of onvolledige informatie, waardoor later schade ontstaat bij degene die de informatie ontving. De vraag of de informatie onjuist was, is hier wezenlijk. De onjuistheid kan ontstaan bij het aanmaken of bij het doorgeven van de informatie.

3.4. Kan de aansprakelijkheid worden beperkt of uitgesloten d.m.v. het gebruiken van een disclaimer?

De belangrijkste reden om tot uitsluiting van de aansprakelijkheid (zogenaamde: exoneratie) over te gaan is het beperken van aansprakelijkheidsrisico's. Bij het verstrekken van informatie kan bijvoorbeeld de clause worden toegevoegd dat aan de informatie geen rechten kunnen worden ontleend. Een exoneratie neemt niet de onrechtmatigheid van het handelen van de overheid weg, maar ontnemt de gelaedeerde geheel of gedeeltelijk de mogelijkheid om schadevergoeding te vorderen.

Het effect van een dergelijke exoneratie is zeer onduidelijk. De bedoeling van de disclaimer is dat de burger door raadpleging van de informatie, waarbij een exoneratie is opgenomen, deze exoneratie aanvaardt en daarmee het risico op het ontstaan van schade op zich neemt. Juridisch gezien is het plaatsen van een disclaimer (vorm van exoneratie) door een overheidsorgaan onder een e-mail niet steekhoudend.

- Het is bijvoorbeeld denkbaar dat er geen beroep op de exoneratie kan worden gedaan indien de exoneratie aansprakelijkheid voor onvolledige of onjuiste informatie in verregaande mate uitsluit en de mogelijke schade aanzienlijk is.
- Er kunnen bij een exoneratie via een disclaimer problemen ontstaan over de vraag of de disclaimer is gezien door de benadeelde.

---

² Ik beperk mij tot punt 1, aangezien de disclaimers die momenteel door ministeries worden gebruikt vooral de eerste mogelijkheid uitsluiten.

³ Een "burger" staat hier voor die (rechts)persoon die handelt met de overheid (van de overheid informatie verkrijgt; aan de overheid informatie verstrekt, en vice versa).

- Aangezien mondelinge toezeggingen een overheidsorgaan kunnen binden, geldt dat ook voor een e-mailbericht van een dergelijk orgaan.
- In het rechtsverkeer gaat het erom of de ontvanger er van uit mocht gaan dat degene die de geschreven of gemaakte informatie verschafte of toezegging deed, ook het mandaat had een dergelijke uitspraak te doen. Mandaat- en volmachtbesluiten en de bekendmaking daarvan zijn hierin van wezenlijk belang.
- Juist op de overheid rust een zorgverplichting voor de juistheid van de informatieverstrekking.
- In tegenstelling tot het bedrijfsleven is de overheid gebonden aan de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur (vertrouwensbeginsel, zorgvuldigheidsbeginsel, etc).

Gelet op het bovenstaande heeft een disclaimer geen toegevoegde waarde, althans in een schadezaak kan de overheid er zich niet op beroepen.

